

BESTIRRED MEMORY (THE CONVERSATIONS HYBRID FORM)- MARIN PREDA: „SON IDENTITY” IN „LIFE AS A PRAY”

Elena-Alexandra Costea

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: "Life as a Prey" is the autobiographical prose of Marin Preda, published in 1977, after the first pages had been published as far back as 1971. "Life as a prey," said Marin Preda, "Is the book that has tormented me the least," because it was written in just three months, "from July to September, at Mogosoia without any let-down."

In my opinion, a fascinating aspect is that "Marin Preda's graceful state grasps and is maintained in the pages of the book, both at the level of vision, because it transmits with a stunning force a serene consciousness; as well as to the textual one, where clear light and serenity are two of the privileged motifs.

The author reveals and analyzes itself, oscillates between boldness and uncertainty, trying intensely to discover his identity and place in some "troubled, complicated and confused times after the Second World War, from an artistic, ethic, politic, social perspective".

The essence of the autobiographical prose of Marin Preda is also given by the theme of the opera.

The end of the book is an open one, Marin Preda confessing that he intended to continue it. The publication of the first volume of "The Morometes", an event that concludes in a spectacular way "Life as a prey", has as a main consequence the crystallization of the writer's consciousness, as himself tells us: "The adventure where my conscience was involved, continues..."

Keywords: autobiography, journal, pray, destiny, mentor

Impunându-se în conștiința publică într-o perioadă în care politicul acaparase aproape total sfera culturii, Marin Preda este unul dintre scriitorii care au salvat, practic, literatura română de la perimarea la care o condamnase istoria. După 1948, se cultivă proza obiectivă, romanul citadin inspirat din societatea contemporană, dar și romanul cu accente lirice și parabolice. Se scriu cărți inspirate din trecut, dar și alegorii ale sistemului politic și social al momentului. Scriitorii nu mai alcătuiesc familii de spirite, ci trebuie considerați izolat, fiecare încercând, într-o formulă estetică personală, să facă adevărul să răzbată la lumină, literatura ajungând astfel să concureze istoria.

Marin Preda aderă, încă de la început, la această estetică a autenticității. Debutază în 1948 cu un volum de nuvele - *Întâlnirea din pământuri* - care-l consacră ca pe un scriitor de mare talent. Ca și în cazul lui Liviu Rebreanu, nuvelele prefigurează narațiunea rurală, dramele individuale și colective ale țăranilor, fapte diverse din lumea satului: „*Salcâmul*", „*În ceață*", „*Dimineață de iarnă*" și „*O adunare liniștită*".

Cu volumul *Moromeții* (I), din 1955, Marin Preda pune capăt unei îndelungi controverse din literatura și critica autohtonă privitoare la capacitatea țăranului de a fi personaj de roman. Eugen Lovinescu, apărător al modernizării și al citadinizării prozei, consideră țăranul ca fiind lipsit de complexitate sufletească și, din această cauză, nepotrivit cu statutul de erou românesc. În partea opusă, se plasează G. Călinescu, cel care, comparând personajul lui Preda cu eroii-țărani din operele lui Slavici, Sadoveanu, Rebreanu, observa că autorul „*Moromeților*" renunță la accentuarea laturii instinctuale a individului, punându-1

într-o lumină nouă, care consta în consemnarea unei simultaneități de trăiri și gânduri ce se exclud.

Țăranul lui Marin Preda este, rând pe rând, detașat și neliniștit, sociabil și solitar, sceptic și încrezător în destinul său. Criticul conchide că, între eroii lui Camil Petrescu și țărani lui Marin Preda, diferența nu este de complexitate, ci de finețe. În 1962, apare romanul „Risipitorii”, care marchează o schimbare totală de registru tematic și stilistic în proza scriitorului. Acesta se arată preocupat acum de lumea medicală și citadină, construind scenarii epice pe tema încrederii și a vieții de cuplu, care îmbracă forma prozei de analiză.

Volumul al II-lea din „Moromeții”, apărut în 1967, se constituie într-un ecou literar al zbuciumului ce animă societatea românească în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial. Un an mai târziu, publică romanul „Intrusul”, care propune un caz de valabilitate universală, de interogare asupra destinului uman și social. Autorul apelează la o formulă modernă, constând în redactarea la persoana I și în prezentarea subiectului în ordinea inversă a evenimentelor.

Volumul de publicistică „Imposibila întoarcere”, din anul 1971, include o problematică diversă: soarta țărânimii, legătura dintre biografia artistului și opera sa, gânduri despre teatru.

„Marele singuratic”, roman apărut în anul 1972, îl are ca personaj principal pe Niculae Moromete, izolat de lume, închis în sine și dezamăgit, așa cum sugerează și metafora din titlu.

Romanul „Delirul” (1975) a declanșat un adevărat scandal în epocă, deoarece aduce și pune pe tapet problema mareșalului Ion Antonescu. Conceput ca o frescă a societății noastre din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, „Delirul” este un roman politic, social, erotic, de formare; toate aceste trăsături fiind concentrate într-o narațiune dinamică și obiectivă.

„Viața ca o pradă” care vede lumina tiparului în 1977, este o lucrare memorialistică, autobiografică, având ca temă descoperirea vocației de creator, drumul artistului către sine și către perfecțiunea estetică întruchipată de o opera literară.

Apogeul creației lui Marin Preda este atins în anul 1980, prin „romanul total” -Cel mai iubit dintre pământeni-, o analiză aprofundată a dramaticei istorii a epocii stalinist-comuniste, văzută prin ochii personajului principal, Victor Petrini. Opera rămâne un reper fundamental pentru literatura română a secolului al XX-lea, fiind, în același timp: roman de dragoste, politic, senzațional, de moravuri, de problematică, filosofic. Cartea își propune să creeze, prin destinul protagonistului, un mit, cel al fericirii prin iubire, intenție care explică, totodată, și implacabila frază-concluzie ce încheie opera: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”.

„Viața ca o pradă” reprezintă proza autobiografică a lui Marin Preda, aceasta fiind publicată în anul 1977, după ce primele pagini fuseseră scrise încă din anul 1971.

„Viața ca o pradă”, spunea Marin Preda, „este cartea care m-a chinuit cel mai puțin”, deoarece a fost scrisă în doar trei luni, „din iulie până în septembrie, la Mogoșoaia, fără nici o relaxare.”

Opera se înscrie în literatura de frontieră, însă încadrarea acesteia într-o specie anume a fost întotdeauna incertă, pendulând între bildungsroman, eseu literar, memorialistică ori autobiografie artistică.

„Viața ca o pradă” nu este propriu-zis o carte de memorii, nu este nici un roman de formație, cum l-au socotit unii comentatori.

De pildă, Ion Rotaru, în „O istorie a literaturii române”, amintește de faptul că Marin Preda, aidoma lui Ion Creangă sau lui Liviu Rebreanu, atunci când scrie literatură, scrie despre satul său, despre casa părintească, din amintiri, retrăindu-și și recreându-și copilăria, adolescența și tinerețea.

Iar în lucrarea „Literatura română postbelică”, criticul Nicolae Manolescu realizează o scurtă prezentare a cărții lui Marin Preda, surprinzând aspectele ei esențiale: „«Viața ca o pradă» nu este o simplă carte de amintiri, desigur, nici un roman.” De exemplu, cel mai sus menționat observă, printre altele, că portretul dascălului de istorie din Cristur-Odorhei, prezentat în imagini luminoase și evocat cu nostalgie de scriitor amintește de cel al Domnului Trandafir din opera lui Sadoveanu.

Un aspect fascinant, în opinia mea, este faptul că „starea de grație a lui Marin Preda pătrunde și se păstrează în paginile cărții, atât la nivelul viziunii, deoarece transmite cu o forță uimitoare o conștiință senină; cât și la cel textual, acolo unde lumina și seninătatea curată sunt două dintre motivele privilegiate”.

Autorul se destăinuie, se analizează, oscilează între cutezanță și nesiguranță, încercând cu ardoare să-și descopere identitatea și locul în niște „vremuri tulburi, complicate și confuze de după al doilea Război Mondial, în plan artistic, etic, politic, social.”

„Viața ca o pradă” este și un jurnal, în sensul „Cuvintelor” lui Jean-Paul Sartre, despre nașterea și criza vocației literare... Prin alte aspecte, cartea lui Marin Preda poate fi apropiată și de formula lui Gide din Jurnalul <Falsificatorilor de bani>, o prelungire a literaturii în conștiința individuală și a tipologiei livrești în viață.

Această confuzie voită de planuri dă cititorului sentimentul că faptele s-au petrecut întocmai în creația literară și în viață. Rar caz de identificare între literatură și existența biografică a creatorului. Am putea numi „Viața ca o pradă”, din toate aceste pricini, un roman indirect (ca „Șantier” al lui Mircea Eliade), unde personajele, după ce au trăit o dată ca ficțiuni, mai vin a doua oară în fața ochilor noștri ca indivizi reali, identificabili, într-o nouă narațiune ce își propune să deconspire literatura în umbra căreia a crescut. Nu reușește însă decât s-o întărească, sa-i dea girul autenticității documentare, după ce a avut girul autenticității estetice.”[DIMISIANU: 1978].

După părerea mea, această proză autobiografică ne prezintă o perioadă de creștere și de formare, având ca temă principală „identitatea”, în special cu înțelesul de „aventură a conștiinței”, pentru că, în opinia lui Marin Preda: „Totuși aventurile vieții noastre sunt ale conștiinței, deși viața ei adevărată nu e niciodată liberă de instincte și nu o dată e neputincioasă în fața lor, în rău, dar și în bine”.

Titlul cărții este unul cu o profundă încărcătură filosofică.

Ca scriitor, Marin Preda este „un spirit curios și flămând de viață”, pe care și-ar dori să o apuce ca pe o pradă, pentru a putea pătrunde în mijlocul ei, dar și pentru a o înțelege și a o trăi la intensitate maximă. „Viața ca o pradă” reprezintă „expresia imensei dorințe de împlinire a unei vocații și filmul drumului spre smulgerea unei decizii în favoarea sa.” [REGMAN: 1978].

În ciuda titlului agresiv pe care-l poartă, cartea reprezintă câteodată și un semn de mulțumire adresată binefăcătorilor săi – o atitudine neîntâlnită la Marin Preda, pe care-l percep, mai degrabă, drept un scriitor reținut în a face foarte multe complimente.

Esența prozei autobiografice a lui Marin Preda este dată de însăși tema operei.

Aceasta este în fond, romanul scrierii romanului „Moromeții”, întrucât întreaga confesiune a autorului se referă la căutarea neîncetată a unui subiect pentru viitoarea sa carte.

„Viața ca o pradă” cuprinde atât o meditație semnificativă asupra momentelor cu adevărat importante din copilăria și adolescența lui Marin Preda, care au dus la formarea și desăvârșirea scriitorului, cât și prezentarea evenimentelor care au constituit piatra de temelie a operei literare anterior menționată.

Autorul însuși declara într-un interviu că această proză „are două subiecte dominante: cel în legătură cu scrierea unei cărți, adică obsesia de a scrie o a doua carte după debut, în care apar trecute în revistă primele amintiri, și cel al anilor de școală.”

„Viața ca o pradă” se deschide cu un motto care aparține însuși scriitorului și se referă la importanța colosală pe care o are scrisul pentru Marin Preda. Acesta pornește de la o simplă supoziție: dacă scrierea unui roman l-ar costa chiar propria existență, în niciun caz nu ar lua hotărârea „de a renunța la scris”.

În cele patruzeci și trei de capitole, prin prisma narațiunii la persoana întâi, Marin Preda relatează momentele esențiale din copilărie și adolescență, precum și frământările, împrejurările și hotărârea de a-și împlini misiunea ca scriitor.

Primele referiri la statutul de creator de literatură al protagonistului sunt consemnate în capitolul X, ce debutează cu o cugetare despre menirea scriitorului în lume, care trebuie să se confrunte mai ales cu „abjecția umană”. Dialogul purtat cu Paul Georgescu, pe care autorul-narator îl relatează „beat de furie”, este o polemică despre integritatea morală și puritatea structurii spirituale a unui scriitor. Prietenul protagonistului susține că un artist „poate fi un ticălos”, dar asta nu înseamnă că nu poate să scrie o carte foarte bună. Marin Preda, dimpotrivă, consideră că un scriitor abject n-are resurse spirituale, „nu mai poate fi în stare de un gest creator”. Debutul editorial al lui Marin Preda din 1948 cu volumul de nuvele „Întâlnirea din Pământuri” fusese semnalat de către Paul Georgescu prin două emisiuni de radio și susținut de criticul Ovid S. Crohmălniceanu.

Într-o cronică publicată în revista „Contemporanul”, după debut, protagonistul petrece vara la Bălcești, într-o casă de creație a scriitorilor, dar nu poate scrie nimic demn de reținut, însă bilanțul pe care și-l face la cei 26 de ani este mulțumitor: „trecusem printr-un război în care nu murisem, debutasem în literatură chiar în toiul acestui război, aveam iluziile întregi”. Marin Preda este angajat de către Mihai Novicov ca secretar de presă la minister și, în calitate de cenzor, primește manuscrisul romanului „Descult” al lui Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. Consideră că scena în care țaranilor li se puseseră „botnițe la gură”, ca să culeagă via boierului, este o exagerare ridicolă, o minciună și, ca atare, scrie un referat dur, de respingere a publicării romanului. Din fericire, atitudinea sa ostilă față de scrierea președintelui Uniunii Scriitorilor nu are consecințe nefaste asupra debutantului Marin Preda, manuscrisul fiindu-i luat fără nicio explicație și fără să-i ceară cineva referatul. Atitudinea contemporanilor față de Zaharia Stancu, aflat în preajma vârstei de șaiszeci de ani, era plină de ură, scriitorul fiind nevoit să îndure „tot felul de mârșăvii”. Mirat de răbdarea cu care Stancu trecea peste abjecția umană, Preda îl întreabă „de ce nu rupe pe cei care îi otrăveau bătrânețea”, scriitorul dându-i un răspuns memorabil: „Nu pot să rup [...] fiindcă nu mai ani timp să mă împac”.

Capitolul XIII începe cu un alt detaliu autobiografic, acela că vederea slabă a protagonistului, care era miop, aidoma copilului Eliade, protagonist al romanului „Adolescentului miop”. este un impediment permanent atât în preluarea explicațiilor scrise pe tablă, cât și în perceperea clară a chipurilor oamenilor, pe care-i recunoștea mai ales după siluetă, atitudinea corpului sau după cum se mișcau în mers. Se poate observa că, nu vedea clar, după felul în care ținea cartea, prea aproape de ochi, acesta fiind trimis să-și procure ochelari. Doamna care-i probează lentilele face o puternică impresie asupra tânărului pacient, deoarece, în sfârșit, el vede clar chipul cuiva, iar oculista îi surâdea și avea „mâini neverosimil de frumoase, parcă nu mai văzusem niciodată astfel de mâini... Chiar nu mâi văzusem...”. Vocea cristalină, tonul afectuos, parfumul delicat și atenția prietenoasă de care a avut parte l-au făcut pe tânăr să o îndrăgească brusc pe doamna oculistă: „m-am îndrăgostit de ea pe loc, ieșind de acolo foarte turburat... „Cu ochelari, protagonistul vede, pentru prima oară, lumea „așa cum era”, imaginile și culorile i se par orbitoare și-l agresează, estomparea dispare brusc și își dă seama că există chipuri bătrâne pe care până atunci nu le observase. Este fericit că pentru prima oară vede singur numerele tramvaielor, nemaifiind nevoie să întrebe pe alții și se duce pentru prima dată la cinematograful, unde rămâne atât de uluit, încât

în perioada următoare uită și de cărți și de anticarul care i le împrumută, vizionând încontinuu filme, pe care le consideră „felii de viață din lumea reală”.

Alte secvențe narrative cuprind evenimentele istorice care au bulversat România sub guvernarea legionarilor și conturează o imagine realistă a acelor vremuri tulburi.

Personaje noi, locuri neștiute și preocupări inedite alcătuiesc recenta existență bucureșteană a protagonistului-narator. Cutreierând Capitala, se întâlnește cu Gheorghe, un flăcău din sat, cu care copilărise și care devenise șofer și legionar. Acesta îl duce la „Sediul Legiunii”, unde sloganul „Trăiască Legiunea și Căpitanul”, dublat de un mic gest „de la mimă la cer”, constituie formula obligatorie a Salutului legionar. Unul dintre „șefii” lui Gheorghe vrea să știe de la protagonist care este situația cu „Frățiile de cruce” din școala sa, crezând că și el face parte din aceste grupări legionare. Contactul direct cu „mișcarea legionară” îi provoacă naratorului-personaj o serie de întrebări dilematice despre rolul și rostul ideilor la care aveau tineri și adulți, cărora li se inocula o stare de spirit încărcată de răzvrătire, sacrificiu și supunere. Atitudinea de revoltă legionară este îndreptată împotriva evreilor, numiți „tâlharii și jidanii” care „ne tot sug mereu, mereu”, recunoscând aici ura înveninată promovată în Europa de Hitler. Ideea centrală a „religiei” legionare este menționată de protagonistul-narator cu nedumerire: „Căpitanul era invocat ca o zeitate și i se cerea să facă o țară «ca soarele sfânt de pe cer»”. O altă întrebare care rămâne fără răspuns în mintea naratorului-personaj este aceea care se referă la acceptarea, de către legionarii de rând, de a face sacrificiul suprem pentru Căpitan („Moartea pentru Căpitan”), care se numea, cu totul deplasat, penibil și inexplicabil: „cea mai dragă nuntă dintre nunți”.

Un alt episod autobiografic povestește despre relația pe care protagonistul o are cu frații săi mai mari, Nilă și Ilie Călărașu. Nilă era căsătorit, nevasta sa era gravidă și plecase la țară, la ai ei, de aceea Marin fusese găzduit de fratele său, care-i dădea și bani de buzunar.

Celălalt frate, Ilie, era cel mai mare dintre cei trei băieți pe care Tudor Călărașu îi avea din prima căsătorie. Ilie lucrase la U.C.B., apoi fusese măturător de stradă și, în cele din urmă, se calificase sudor la Societatea de Tramvaie București. Trăise o vreme cu Florica, o fată frumoasă care-l și iubea, dar el o părăsise inexplicabil și se mutase în Colentina, la „o țigancă groasă și urâtă”, din care cauză Marin rupe relația cu Ilie. În această perioadă au loc evenimente importante pentru istoria țării, menționate de erou, fără a insista cu aprecieri sau interpretări personale, decât fugitiv și lapidar.

Asasinarea lui Nicolae Iorga de către legionari, care-l învinuiau de moartea Căpitanului lor, îl determină pe protagonist să se întrebe de ce oare intrase un cărturar atât de valoros în politică, în loc să-și vadă de cărțile sale.

Carol al II-lea desființase partidele politice, trăia în văzul lumii cu Elena Lupescu și fusese detronat, ceea ce-l determină pe Marin să cugete că: „Meseria de rege nu e lipsită de riscuri”. Regele Mihai îi luase locul tatălui său, iar naratorul-protagonist presupune că, „era și el legionar, din moment ce domnea peste o țară legionară”.

Publicarea, în iulie 1941, a monumentalei opere „Istoria literaturii române”, scrisă de G. Călinescu îl uluiește, pur și simplu, pe Marin Preda. Aprecierile viitorului scriitor se îndreaptă nu numai asupra interpretării operelor literare, ci și către scurtele „portrete geniale” ale autorilor români care îl impresionează, acestea fiind captivante pentru cititorul tânăr, fascinat de viața reală a unui scriitor. G. Călinescu oferă o viziune totală asupra vieții și operei scriitorului român, „aruncând fulgere de lumină revelatoare” asupra personalității fiecăruia.

Alianța armatei române cu trupele hitleriste a dus la apariția, pe bulevardele Bucureștiului, a grupurilor de nemți, încolonați „în linie de patru sau cinci, în ținută impecabilă, rași, uniforme gri-bleu, frizați, descheiați la gât, cu boneta pe-o parte, în același pas, automate bizare într-o lume pestriță, care se dădea la o parte din calea lor.” Viitorului

scriitor i se părea nefirească prezența acestora în capitala României și dezaprobă itele politice și lupta pentru putere ce se manifestă în acele vremuri tulburi, confuze și periculoase totodată.

În formarea personalității intelectuale a viitorului scriitor o importanță covârșitoare o are pasiunea pentru lectură, interesul nativ pentru literatura universală și autohtonă. De când venise în București, tânărul Marin se împrietenise cu un anticar, de la care împrumuta cărți contra unei sume lăsate drept garanție. Anticarul își avea sediul într-un mic pavilion numit „Casa anticarilor” aflat pe Cheiul Dâmboviței și, fiind foarte receptiv la dorințele tânărului de a devora cele mai valoroase scrieri literare, îi făcea rost și-i pregătea pachete cu operele pe care acesta dorea să le citească.

Un alt personaj care are o contribuție în procesul formativ al naratorului-protagonist este fratele soției „falsului librar”, tânărul Pavel, care-și pierduse vederea într-un accident și căruia îi citea o prietenă ce voia să se mărite cu el. Cu o puternică personalitate, formată din operele literaturii române și universale, dar mai ales din nevoia de a reflecta „asupra vieții de a cărei lumină din afară era lipsit”, orbul exercită o influență evidentă asupra viitorului scriitor, îndrumându-i lecturile, în principal, către Swift, Gogol, Tolstoi și Dostoievski.

De altfel, după propria mărturisire, viitorul artist citise până la 19 ani „cel puțin o mie de cărți” și numeroși scriitori, aparținând literaturii universale, diverselor epoci literare sau țări, îi modelaseră spiritul și talentul artistic. Între aceștia, se înscriu: Pasternak, Thomas Mann, Guy de Maupassant, Voltaire, Leibniz, Villon, Valery, Mallarmé, Baudelaire, Poe, Shakespeare, Balzac; numele care însoțesc operele sunt exemplificate și adesea comentate în roman. Dintre autorii români, o influență puternică pentru esența spirituală a viitorului scriitor o are Eminescu, a cărui poezie „e un miracol care ne scoate din efemer și ne face să ne simțim eterni”. Marin Preda comentează cu jovialitate lirica lui Bacovia, considerând că „uneori poezia își ajunge ei însăși, fără a exprima neapărat o idee originală” și că admirabila artă „Lacustră” reliefează „doar un sentiment că plouă și totul se prăbușește”. Admirația și setea pentru literatură îl fac să divinizeze mulți scriitori români, cărora le prețuiește și le interpretează concepția despre cele mai variate domenii ale vieții, nume prezente în mai multe episoade ale romanului, constituind „adevărate pagini-document”: Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu, Ion Pillat, Arghezi sau Blaga.

Caută serviciu la o editură, revistă, teatru ori în lumea artistică a Bucureștiului. După o încercare eșuată la editura lui Georgescu Delafras, protagonistul se gândește că, „dacă m-am hotărât ca de pe acum să fiu scriitor”, trebuie să încerce ca o creație literară să-i apară într-o publicație, astfel ca revista respectivă să fie „un certificat că știi ceva pe lume”. Pentru că citea și îi plăcea revista „Gândirea”, se așterne pe scris și, după o săptămână de trudă, dormind doar câteva ore pe noapte și mâncând numai pâine și roșii, se prezintă, cu manuscrisul în buzunar, acasă la Nichifor Crainic, al cărui nume adevărat este- Ion Dobre. Poetul era în același timp ministru, avea la poartă gheretă cu soldat, însă îl primește pe protagonist abia după-amiază. Portretul poetului Nichifor Crainic este asemănător cu fotografia din recenta „Istorie a literaturii române” de G. Călinescu, cu mici deosebiri pe care Marin Preda le cântărește cu interes: „Totuși parcă puțin mai gras și cu un chip mai puțin spiritualizat ca în acel desen. Se vedea că mânca și bea zdravăn”. Zvonurile care circulau, în general, în mediile școlare despre scriitorii vremii susțineau că poetul-ministru „era adunat de prin cârciumi și dus acasă beat mort”, dar ceea ce se știa sigur era faptul că, depusese mărturie în apărarea legionarului Corneliu Zelea-Codreanu. Atitudinea lui Nichifor Crainic față de viitorul scriitor este lipsită de flerul care ar fi putut presimți un talent ca al lui Marin Preda, însă îi recomandă acestuia, cu ironie, să-și găsească „un obscur descoperitor de talente”, el considerându-se prea important și prea ocupat ca să-și piardă vremea cu un debutant. Tânărul este lovit în orgoliul de om și de artist și cugetă cu amărăciune: „Ion Dobre! Dobre ești, mi-am spus, nu Crainic, un Crainic nu se poartă astfel...”.

Întâlnirea cu Geo Dumitrescu s-a dovedit a fi șansa de care avea nevoie. Se inspiră din scrierile realizate în timpul cursurilor de la Cristur-Odorhei și rescrie o nouă schiță intitulată „Pârlitu”, cu care se duce să-și încerce norocul la redacția ziarului „Timpul”. Geo Dumitrescu îi aranjează angajarea în meseria de corector, iar după scurt timp îi face rost și de al doilea serviciu, la un institut de statistică. Tot acum, în ziarul „Timpul”, debutează Marin Preda cu schița „Pârlitu”, în martie 1942, prilej cu care proaspătul scriitor a fost cuprins de „aceeași senzație pe care trebuie s-o simtă marinarul când iese prima oară în larg și vede marea”. Siguranța de sine se manifestă în plan spiritual și tânărul autor reflectează la faptul că, de aici înainte „soarta mea n-avea să se mai schimbe” iar lui nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să cucerească teritoriul literaturii printr-o singură armă: „cuvântul scris”. Îi cunoaște, în această perioadă, pe Virgil Ierunca și pe Miron Radu Paraschivescu, poetul cu care leagă „o prietenie fecundă, comunicativă și plină de afecțiune”.

În această perioadă, frecventează cenaclul literar „Sburătorul”, condus de criticul Eugen Lovinescu, care-l recomandă lui Ion Vinea, protagonistul obținând astfel postul de secretar de redacția la „Evenimentul zilei”, ziar afiliat gazetei „Curentul” a lui Pamfil Șeicaru. În această calitate, are bucuria de a anunța pe prima” pagină, cu litere groase, „ca la crimele de mare senzație”, căderea lui Mussolini.

„Viața ca o pradă” a fost, de asemenea, de multe ori alăturată celor două volume ale „Moromeților”. De altfel, ca și în acestea, figura centrală este cea a tatălui, Tudor Călărașu având legătură cu toate pornirile lăuntrice decisive pentru destinul marelui artist.

De pildă, una din iluziile eroului romanului „Moromeții” este aceea că: „Lumea ar putea trăi fără bani, iar poziția asta e a țăranului patriarhal. El simte că puterea banului, putere care devine din ce în ce mai mare în timpul său, când el însuși a ajuns mic proprietar de pământ, îl pune în situația de a face din producția sa o marfă. E dator să muncească pentru a-și întreține familia, dar să muncească într-un anume stil, și anume producând cereale pentru sine, dar și pentru a le vinde. E nevoie să dobândească bani. Deci banul înseamnă un atac brutal la adresa iluziei cu care se nutrește personajul, că el, cu pământul lui și copiii lui, cu ce are poate continua să trăiască liniștit, că nu va fi nevoit să intre în cursă. Da, e adevărat, vede și el, țăranul este atras în această cursă. Dar încotro o să meargă? Spre ce? Neliniștea unor asemenea întrebări îl determină pe erou să rămână pe poziția lui până la sfârșit.”[SIMION: 1978].

„Obiectivitatea lui Rebreanu sau Sadoveanu presupunea un model răsturnat al lumii, în care finalitatea acțiunilor umane devenea imanentă, iar cauzalitatea era scoasă oarecum în afară, într-o formă explicită. Tocmai repunerea pe picioare a acestui model constituie esențialul în proza de la sfârșitul vârstei dorice, al lui Marin Preda. Constatând-o, putem depăși, cred, și nivelul paralelelor frecvente și cam superficiale care s-au făcut între acești scriitori. O nouă obiectivitate, mai modernă, se naște din renunțarea la zugrăvirea ființelor, obiectelor și raporturilor dintre ele în esența lor, semnificativă și inteligibilă naratorului. Ele încep să fie privite ca existențe, ale căror cauze nu transpar numaidecât și pe care nici un scop perceptibil nu le orientează. Existența se prezintă totdeauna astfel într-o perspectivă umană. Ceea ce știm despre alții (dar și despre noi înșine) este misterios, opac. Numai mintea lui Dumnezeu sau a diavolului pătrunde cu adevărat dincolo de aparențe și descoperă sensul vieții. Naratorul uman se află în fața vieții ca în fața unei enigme. Stupefacția onora dintre personajele lui Marin Preda, cu toate că sunt confruntate cu situații normale, n-are nevoie, spre a fi explicată, de transformarea cu orice preț a acestor situații într-unele bizare sau supranaturale.”[MUGUR: 1973].

În „Viața ca o pradă”, scena inițială este una de neuitat și „consemnează întâiul moment al desfacerii unei conștiințe din nebuloasele instinctelor.” [DIMISIANU: 1978].

Reprezentații familiei stau așezați în jurul mesei rotunde, ce se aseamănă cu cea din scena deschiderii romanului „Moromeții”, privind-l pe mezin cu totală dezaprobare,

deoarece luase pâinea cea mare și rotundă și o ținea strâns în brațe, fără a fi măcar conștient de acest lucru.

Reacția tatălui surprinde însă pe toată lumea, căci în loc să-l dojenească, îi spune cu tărie în glas: „Ia-o, mă, și pe-asta!”, întinzându-i o a doua pâine, gest ce îl trezește la realitate pe protagonist. Mărturisesc că această întâmplare mi-a lăsat impresia că maniera de abordare a părintelui, deși surprinde și indignează pe cei prezenți la masă, se dovedește eficientă, dar nu pe moment, ci pe tot parcursul vieții celui care povestește, urmărindu-l de-a lungul anilor.

În episodul mai sus relatat „efectul cu urme atât de adânci produs de gestul tatălui vine tocmai din faptul că unei răbufniri a instinctelor i se răspunde altfel decât instinctual, adică prin sugerarea unei norme etice: să nu iei pentru tine singur ceea ce este și al altora”. [DIMISIANU: 1978].

De la această amintire inițială, în care bărbatul în loc să îi smulgă pâinea din mână, i-o întinde și pe a doua; trecând prin anii de școală, mereu umbriți de indeciziile și amânările tatălui și până la momente ce țin de activitatea literară, figura paternă reprezintă pentru Marin Preda: „un model catalitic prin paradoxurile și forța personalității sale”. [POP: 2007].

De asemenea, scriitorul redă excepțional amintirile legate de vârsta de doisprezece ani, când a plecat cu Tudor Călărășu în căutarea unei școli, o călătorie oarecum eșuată, dar după Marin Preda, „un eșec prin care însă soarta, mă ferea de o prăbușire”. În schimb, legătura ce se stabilește între fiu și părintele său, devine acum, o „primă complicitate de convingeri”. [POP: 2007].

Alte pagini scrise fără cusur sunt acelea despre momentul în care apare o ruptură în relația tată-fiu, și anume în anul 1940, când copilul este trimis în lume.

Însă, în sufletul băiatului, această despărțire nu se consumă niciodată, autoritatea paternă continuând să reprezinte „reperul moral și existențial, precum și sursa creației artistice”. Sfârșitul inițierii în viața de adult aduce după sine, pentru Marin Preda, un paradox: acesta înțelege, că ceea ce cristalizează existența sa matură este, de fapt, „identitatea de fiu”, adică „capacitatea de a transmite cu toate umbrele și toate ambi-guitățile sale, enigmatică figură paternă”. [POP: 2007]; în text, în strânsă legătură cu tema paternității aflându-se și tema gândirii, una dintre temele reprezentative ale universului operei lui Marin Preda.

În romanul autobiografic „Viața ca o pradă”, acțiunea se desfășoară pe trei planuri temporale.

Primul plan, care este și cel mai vechi, ne aduce aminte de jumătatea anului 1930, moment în care tatăl și copilul pleacă împreună spre Câmpulung. Nereușind să treacă de vizita medicală, băiatul ajunge în urma susținerii unui concurs la Abrud, ulterior la Cristur-Odorhei, iar în cele din urmă la București.

Astfel, Marin Preda își prezintă experiențele trăite în perioada de ucenicie. Al doilea plan ilustrează „epoca bucureșteană”, aceea a primei iubiri și a slujbelor de început, a întâielor contacte cu mediul literar și, mai important, a debutului la ziarul „Timpul”.

Ultimul plan temporal ne descrie perioada în care scriitorul a stat la Sinaia, în iarna anului 1948, atunci când Marin Preda începe romanul „Moromeții”, pe care îl publică după șapte ani, primul volum apărând abia în luna decembrie a anului 1955, iar cel de-al doilea cu doisprezece ani mai târziu. Un aspect spectaculos în paginile dedicate școlii, îl reprezintă multitudinea de portrete prezentate amănunțit, ale colegilor și profesorilor, unele plăcute, altele dimpotrivă. Dacă stăruim puțin asupra modului în care scriitorul vedea și interpreta lucrurile, maniera sa de a-și privi și percepe prietenii, dar și pe cei care nu-i erau aproape de suflet sau aceea de a se identifica pe sine; putem constata faptul că „Viața ca o pradă” este, mai presus de toate, „o carte a prieteniei, o modalitate superioară folosită de scriitor spre a-și manifesta recunoștința, pentru cei ce l-au confirmat și l-au modelat literar”. [REGMAN: 1978].

Finalul cărții este unul deschis, Marin Preda mărturisind că intenționa să o continue. Publicarea primului volum al „Moromeților”, eveniment care încheie într-o manieră spectaculoasă „Viața ca o pradă”, are drept consecință principală cristalizarea conștiinței scriitorului, după cum el însuși ne spune: „Aventura în care de mult conștiința mea era implicată, continua...”

Cartea „Viața ca o pradă” ilustrează atât evenimentele și împrejurările care determină procesul de formare a personalității autorului-protagonist, Marin Preda, în ceea ce privește educația și acumularea unei vaste experiențe de viață; cât și destinul de scriitor, care este determinat de „aventura conștiinței”, în care un rol important îl are magia cuvântului atotputernic: „Am devenit scriitor descoperind treptat forța lui magică, până ce într-o zi, spre șaptesprezece ani, am încercat să-l fixez pe hârtie. Chiar cuvintele care îmi treziseră viața conștiinței, nu fuseseră ele misterioase?”

Odată cu apariția romanului autobiografic „Viața ca o pradă”, „opera de confesiune a lui Marin Preda atinge punctul cel mai sensibil al hotarului dintre ficțiune și realitate”. [ZANE: 2001].

Pentru a concluziona, mărturisesc că, prin cartea „Viața ca o pradă”, Marin Preda a oferit una dintre cele mai spectaculoase opere ale prozei autobiografice din literatura autohtonă, „ca o confesiune nimbata de o lumină tremurătoare, pentru că trăirea vieții ca dar nu exclude neajunsul, îndoiala sau sentimentul, adesea obscur, al unei primejdii”. [POP: 2007].

BIBLIOGRAPHY

- [1]. Dimisianu, G., „Opinii literare”, Editura Cartea Românească, București, 1978;
- [2]. Manolescu, Nicolae, „Arca lui Noe”, Editura Minerva, București, 1980;
- [3]. Mugur, Fl., „Convorbiri cu Marin Preda”, Editura Albatros, București, 1973;
- [4]. Pop, I., „Dicționar analitic”, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007;
- [5]. Preda, Marin, „Viața ca o pradă”, Editura Cartier, București, 1996;
- [6]. Regman, C., „Explorări în activitatea imediată”, Editura Eminescu, București, 1978;
- [7]. Simion, Eugen, „Scriitori romani de azi”, vol. I, Editura Cartea Românească, București, 1978;
- [8]. Zane, R., „Marin Preda - Monografie”, Editura Aula, Brașov, 2001.